

הרשב"א בחדושי יצמוח דלרבי נגיחה שלישית חייב נזק שלם עכ"ל הכסף נזכר. ולפי"ו כל האי ענינא של חזקה ג' פעמים מקורו משור המועד וכרשב"ג, ולרבי יליפינ משור המועד דב' פעמים הוה חזקה, ולא כן דעמ' החוס', יש צוה להאריך ולפלפל טובא, ונאמי רק לעורר.

סימן פ

בענין פלסוף כלים שפלאכתם לאיסור

איתא בשו"ע או"ח סי' ש"ח סעי' ג' דכלי שמלאכתו לאיסור מותר לטלטלו לצורך גופו או מקומו, אם זה מותר במקום שאפשר להשחמש בכלי שמלאכתו להיחר.

והנה חמדי היה פשוט צעני שהיחר זה שיין אפי' אפשר לו להשחמש בדיחור, כי כן לשון הגמ' והפוסקים דכלי שמלאכתו לאיסור לצורך גופו ומקומו מותר, ופשוט הלשון הוא שהיחר זה הוא בלי איזה דוחק. אך כשהיימי צוותא עם חמדי הרה"ג ר' שלום שליט"א ולקחתי כלי שמלאכתו לאיסור עוררני שהי' אפשר לי לקחת לזה כלי היחר, תמתי עלי כי הי' זה אצלי דבר פשוט אשר כלי שמלאכתו לאיסור לצורך דבר המותר החירו פשוט לכתחילה בלי שום דוחק, ואמר לי כי כן איתא במשנה ברורה, ומלאכיו במ"ב סי' ש"ח אות י"ב ח"ל, ומיירי שאין לו כלי היחר להשחמש זה דאל"ה אין לו להשחמש צוה. והמקור בשער היצין אות י"ג ח"ל כן מוכח בשנת קכ"ד ע"א דמשני מקלות אפשר כדר"א הרי דאף דמוכנין היו לזה מע"ש דדקין ותקין היו ושם כלי שמלאכתו להיחר הוא אפי"ה אסור דשלא לצורך הוא וכדלקמן וכ"ש צוה שהוא כלי שמלאכתו לאיסור, עכ"ל.

והנה מה שכתב בשער היצין ושם כלי שמלאכתו להיחר הוא אפי"ה אסור כיון דשלא לצורך הוא וכדלקמן נראה שנחבין לדברי המחבר בעני' ד' דאפי' כלי שמלאכתו להיחר אסור לטלטל צלי צורך כלל, והנה זו פליאה גדולה דימא שאפי' כלי שמלאכתו להיחר אסור לטלטל אם אפשר למצא דרך לעשות מה שרצה בלי הכלי.

אכן קושיא זו יש להקשות על החלמוד בעצמו, כי מאי האי דקאמר החלמוד בשנת דף קכ"ד ע"א אמר רבה ממאי דילמא לעולם אימא לך לאחר החרת כלים נשנו קנים טעמא מאי משום איעפישו דהאי פורתא לא מיעפיש מקלות אפשר כר' אלעזר, והרי קנים ומקלות הם כלים שמלאכתם להיחר ולמה נריך לחפש טרדקי להמנע מטילטולם.

לאורייחא וזור על דבריו בדף ט"ו למ"ד וסחוח לאורייחא שהיא הלכה למשה מסיני דמחזקין לה בטומאת ספק, ולפי"ו ס"ל לרש"י דמאן דאית לי' וסחוח דרבנן ס"ל שאין זה הלכה למשה מסיני, אלא חכמים קבעו מסבדא לחוש לסחוח אחר שראתה ג' פעמים והיינו שהיא דרבנן, ולפי"ו פליגי בהלכה למשה מסיני, ודלא כרמב"ם פ"א מה' ממרים ה"ג דלא מצינו מחלוקת בהלמ"מ, וכבר צ"ן דבר זה החוות יאיר סי' קצ"ב יש לציין מ"ש המקור חיים בסי' חס"ו בלאוריס אות ה' דפשיטא לי' דחזקה ג' פעמים היא לאורייחא, וז"ל שם לכן נ"ל דלא אמרין חזקה ג' פעמים אלא בדאיכא דבר הגורם דמסבדא שהי' כן והיקש השכל מחייבו שהי' כן אבל הדבר הנופל במקרה דליכא דבר הגורם דמסבדא אין חזקה למקריים וראי' ברורה לזה מיצמות גבי קטלנית דל"מד מעין גורם אין דין קטלנית בארוסה וכן אין דין קטלן בגברי אלמא דכל היכא דליכא גורם המסבדא אין חזקה, ועוד ראי' מנדה דפליגי אי וסחוח לאורייחא או דרבנן ואמאי והא חזקה ג' פעמים היא לאורייחא דהא יושאין בקמיע מומחה לרה"ר בשנת אלא צוה פליגי אי גורם המסבדא היא, עכמ"ד המקור חיים. הנה פשיטא לי' להמקור חיים דדבר שהי' ג' פעמים הוא חזקה לאורייחא וראיתו ממה שיושאין בשנת לרה"ר בקמיע שריפא ג' פעמים אך לא הודיענו מנין לחז"ל דג' פעמים מילתא היא, והוא קצת פלא על המקור חיים שלא הזכיר דברי רש"י אשר מאן דאית לי' וסחוח לאורייחא ס"ל שהיא הלמ"מ. ולכאורה נראה דהמקור חיים ס"ל שחזקה ג' פעמים במקום גורם המסבדא היא הנחה פשוטה מסבדא חז"ל. ומלאכי בספר כסף נזכר כלל חזקה סי' ל"ד שצ"ן פלוגתא בין החוס' וצ"ן הנימוקי יוסף צענין חזקה ג' פעמים כי איתא במס' יצמות ס"ד ע"ב נישואין ומלקיות כרבי וסחוח ושור המועד כרבן שמעון בן גמליאל וכו' וכו', וסחוח דתנן אין האשה קובעת לה וסח עד שיקבענו ג' פעמים ואין מטהרת מן הוסח עד שחזקו ממנה ג' פעמים, שור המועד דתנן אין השור נעשה מועד עד שיעידו צו ג' פעמים ע"כ הגמ', וכתבו שם החוס' רבי לא פליג אקרא אלא כלומר החס מחקימין דברי רשב"ג דלא מחזקין אלא בחלת זמני ע"כ החוס'. והנימוקי יוסף כתב ע"ז וטעמא דמילתא דפסקין בנישואין ובמלקיות כרבי משום דהא מילתא דספיקא הוא אי נחרי זמני הוה חזקה הילכך גבי נישואין דסכנתא היא והי' למילה אזלינן לחומרא וכו' וטעמות ושור המועד כרשב"ג דטעמות דרבנן אזלינן לקולא, וכן גבי שור המועד שאין מוסיאין ממון מחזקתו אלא בראיה ברורה עכ"ל הנימוקי יוסף. והוסף ע"ז הכסף נזכר וכן כתב הרשב"א נראה דס"ל דרבי נמי פליג אשור המועד ודלא בחוס' ורא"ש, ולפי"ד נריך לפרש הקרא דשור המועד דגמח חרי זמני ונגיחה שלישית חייב נזק שלם וכ"כ